

Francesc Garcia Pons

A mb la nova pel·lícula de Montxo Armendáriz, *Silencio roto*, el cinema espanyol torna la vista enrere cap a un dels capítols més foscos i apassionants de la postguerra. Una història de maquis ambientada a mitjan dels anys quaranta que s'erigeix en reflexió contundent contra el feixisme i la intolerància.

El director navarrès ha volgut deixar constància d'una època de la nostra recent història que s'ha tractat de silenciar i oblidar. Inspirada en actituds i comportaments reals, la pel·lí-

tumats als seus protagonistes masculins d'anteriors films, sorprèn gratament que el fets que narra es presentin des de la perspectiva dels personatges femenins. Tres visions o històries principals: la de Lucía (Lucía Jiménez), Teresa (Mercedes Sampietro) i Lola (María Botto) que evolucionen, es creuen i es complementen entre si. Totes elles sotingudes gràcies, a part del magnífic guió, a les esplèndides encarnacions de les seves actrius protagonistes.

L'acció se situa en un petit poble navarrès que, per les seves característiques, podria ser qualsevol localitat

dramàtic es recolza sobre els sentiments dels protagonistes, aprofundint en la seva situació humana.

Silencio roto es manté fidel als usos narratius i als interessos argumentals que han vengut caracteritzant la filmografia d'aquest cineasta observador i compromès. Des de les seves primeres pel·lícules, es posa de manifest una inconfusible voluntat de mostrar els comportaments humans en relació a la feina, als sentiments, les tradicions i al rebuig de les normes establertes. Des de *Tasio* (1984) es pot parlar d'una mirada documental que observa quasi sistemàticament els individus en un procés d'aprenentatge que els situen en un conflicte de pura supervivència.

Marcat per les seves arrels i el cinema que fruï durant la seva adolescència, Armendáriz apareix com un cineasta amb un univers propi, que projecte sobre cada una de les seves pel·lícules.

Per afinitats temàtiques i estètiques, a més de per altres coincidències, es pot dir que el director pertany al grup de cineastes espanyols marcats inequívocament per l'atmosfera narrativa i poètica de *El espíritu de la colmena* (1973) de Víctor Erice.

De moment, fa l'efecte que els interessos més genuïns d'Armendáriz s'articulen geogràfica, estètica, històrica i emocionalment a *Tasio* (1984), a *Secretos del corazón* (1996) i ara a *Silencio roto*. Pel·lícules en què ha pogut recrear amb més llibertat el seu món interior.

A més, des de la seva personalíssima perspectiva, el director ha esgrimit els seus plantejaments vitals i estètics en altres tres pel·lícules que sorgeixen, a vegades per iniciativa aliena, d'una necessitat d'analitzar la realitat immediata: *27 horas* (1986), *Las cartas de Alou* (1990) i *Historias del Kronen* (1995).

Però *Silencio roto* recapitula aquella quimèrica i quasi oblidada lluita per la conquesta de la llibertat en el to de suggerència i contenció que ha vengut caracteritzant la filmografia d'aquest cineasta sempre inquiet. ■

cula també respecta la cronologia i els esdeveniments més significatius d'aquest moviment, més o manco organitzat com un exèrcit, anomenat Exèrcit Nacional Guerriller o Grups Llibertaris d'Acció que, des del bosc de les muntanyes, intentaren resistir i donar la volta al triomf del franquisme.

Armendáriz ens proposa una de les seves obres més personals, no debades també l'ha produïda, i, acos-

tat d'Euskal Herria o, per extensió, de l'estat espanyol. Allà ens trobam unes dones i homes que lluiten, uns ocults a la serra i altres fent d'enllaços, amb dignitat i per unes idees que creuen justes.

Tàcita però enèrgica, meticulosa fins al extrem en tots els detalls, *Silencio roto* presenta l'època en què transcorre amb precisa economia de mitjans narratius. Suggestiu més que mostrant, de forma que el conflicte